EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 12.7.2022
COM(2022) 333 final

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

o „závazcích o důvěryhodnosti statistiky“ přijímaných členskými státy, jak vyžaduje nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 223/2009 ze dne 11. března 2009

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

o „závazcích o důvěryhodnosti statistiky“ přijímaných členskými státy, jak vyžaduje nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 223/2009 ze dne 11. března 2009

1. ÚVOD

1.1 Nařízení (ES) č. 223/2009 o evropské statistice

Toto je třetí zpráva vyhotovená Komisí v souladu s nařízením (ES) č. 223/2009 o evropské statistice[1], a zejména s čl. 11 odst. 4, který stanoví, že:

„Komise pravidelně sleduje plnění závazků členských států na základě výročních zpráv zasílaných členskými státy, které je podle potřeby budou aktualizovat.

[…]

Do 9. června 2018 a poté každé dva roky předloží Komise Evropskému parlamentu a Radě zprávu o zveřejněných závazcích a případně o zprávách o pokroku.“

První zpráva byla zveřejněna v roce 2018[2] a druhá v roce 2020[3].

1.2 Závazek o důvěryhodnosti statistiky

Koncept závazku o důvěryhodnosti statistiky (dále jen „závazek“) vychází z cíle zlepšit rámec pro zajišťování kvality statistiky. Poprvé je popsán ve sdělení Komise z roku 2011[4]. Koncept je prostředkem k zapojení národních vlád do odpovědnosti za úroveň dodržování Kodexu evropské statistiky (dále jen „kodex“)[5].

Kodex stanoví standard pro vývoj, vypracovávání a šíření evropské statistiky. Vychází ze šestnácti zásad týkajících se institucionálního prostředí, statistických procesů a výstupů. Jeho cílem je zajistit, aby evropská statistika byla nejen relevantní, včasná a přesná, ale aby rovněž byla v souladu se zásadami profesionální nezávislosti, nestrannosti a objektivity. Závazek utváří vazbu mezi kodexem a vládou členského státu, která předtím chyběla.

Podle čl. 11 odst. 3 nařízení (ES) č. 223/2009 je závazek nástrojem, který „nadále usiluj[e] […] o zajištění důvěry veřejnosti v evropskou statistiku a o pokrok při naplňování statistických zásad obsažených v kodexu“ a který má být přijat členskými státy i Komisí.

V 17. bodě odůvodnění pozměňujícího nařízení (EU) 2015/759[6] je rovněž uvedeno, že závazek by „měl zahrnovat konkrétní činnosti vlády daného členského státu zaměřené na zlepšení nebo zachování podmínek pro uplatňování kodexu“.

---

1 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 223/2009 ze dne 11. března 2009 o evropské statistice a zrušení nařízení (ES, Euratom) č. 1101/2008 o předávání údajů, na které se vztahuje statistická důvěrnost, Statistickému úřadu Evropských společenství, nařízení Rady (ES) č. 322/97 o statistice Společenství a rozhodnutí Rady 89/382/EHS, Euratom, kterým se zřizuje Výbor pro statistické programy Evropských společenství (Úř. věst. L 87, 31.3.2009, s. 164).

2 COM(2018) 516 final: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1574866259293&uri=CELEX:52018DC0516

3 COM(2020) 278 final: EUR-Lex – 52020DC0278 – CS – EUR-Lex (europa.eu)

4 KOM(2011) 211.

5 Kodex evropské statistiky – revidované vydání z roku 2017

6 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/759 ze dne 29. dubna 2015, kterým se mění nařízení (ES) č. 223/2009 o evropské statistice (Úř. věst. L 123, 19.5.2015, s. 90).

1.3 Vzájemná hodnocení Evropského statistického systému (ESS)

Eurostat a národní statistické úřady všech členských států a zemí ESVO tvoří partnerství pro vypracovávání evropské statistiky s názvem Evropský statistický systém (ESS). V zájmu zaručení kvality svých statistik členové ESS vytvořili společný rámec pro zajišťování kvality, jehož základem je kodex. Kromě závazků jsou důležitým nástrojem pro zajištění provádění společného rámce kvality, a tím i kvality evropské statistiky, vzájemná hodnocení ESS, která se pravidelně provádějí za účelem posouzení, zda členové dodržují kodex.

Vzájemná hodnocení ESS se provádějí pravidelně, zahrnují sebehodnocení, návštěvy jednotlivých zemí a zprávu o vzájemném hodnocení každé hodnocené země obsahující doporučení ke zlepšení, na něž navazují opatření ke zlepšení a jejich každoroční monitorování Eurostatem. Dvě předchozí kola vzájemných hodnocení proběhla v letech 2006 až 2008 a 2013 až 2015. Současné třetí kolo probíhá od roku 2021 do roku 2023.

2. PŘEHLED ZÁVAZKŮ O DŮVĚRYHODNOSTI A ZPRÁV O JEDNOTLIVÝCH ZEMÍCH

2.1 Obecná ustanovení

Podle článku 11 nařízení (ES) č. 223/2009 musí členské státy stanovit a zveřejnit závazek, nebo alespoň předložit Komisi a zveřejnit zprávu o pokroku při provádění kodexu a o úsilí vyvinutém pro stanovení závazku.

Komise na základě výročních zpráv zaslaných členskými státy závazky pravidelně sleduje.

2.2 Podoba závazku

Nařízení (ES) č. 223/2009 nestanoví pravidla pro formu, jakou by měl závazek mít. Závazky však musí obsahovat konkrétní politické závazky a musí být předloženy a formulovány tak, aby byly zajištěny vhodné podmínky pro kvalitní statistiku.

Členské státy, které se domnívají, že je závazek již stanoven určitými položkami jejich právních předpisů, obecně odkazují na konkrétní právní ustanovení, která jsou důležitá pro zlepšení nebo zachování podmínek pro provádění kodexu, a podávají zprávy o nedávném vývoji. Členské státy, které přijaly samostatné závazky, o nich informovaly Komisi a zveřejnily je.

V oddíle 2.2.1. níže je uveden přehled stávajících závazků, u nichž byl v letech 2020 a 2021 zaznamenán významný vývoj:

2.2.1 Vnitrostátní právní předpisy tvořící závazek

Chorvatsko: Nový zákon o úředních statistikách vstoupil v platnost v březnu 2020[7]. Chorvatskému statistickému úřadu poskytuje profesionální nezávislost a podporu, kterou potřebuje k udržení a zlepšení podmínek pro provádění kodexu.

Zlepšila se ustanovení o jmenování a odvolání generálního ředitele a byla vypracována ustanovení o spolupráci a koordinaci v rámci statistického systému a dále nový základ financování. Byl zaznamenán významný pokrok v přípravě plánovaného samostatného závazku.

[7] Úřední věstník č. 25/20

Česko: Závazek byl zveřejněn 28. února 2018[8]. V letech 2020 a 2021 vláda nadále plně respektovala zásadu profesionální nezávislosti Českého statistického úřadu, který sám aktivně prosazoval zásady profesionální nezávislosti a jednal v souladu s nimi.

Dánsko: V letech 2020 a 2021 připravil národní statistik na základě kodexu nové závazné pokyny pro kvalitu, které zahrnují monitorování a podávání zpráv vládě a tvoří základ vnitrostátního postupu prosazování souladu s předpisy.

Finsko: Příslušný zákon o národní statistice prochází revizí a bude předložen parlamentu v průběhu roku 2022.

Francie: Proces zakotvení profesionální nezávislosti statistiky v právních předpisech probíhal dobře. Ministerstvo kultury již vyhlášku odpovídajícím způsobem změnilo. Pokud jde o přiměřenost zdrojů, byla podepsána víceletá smlouva zajišťující, že cílů bude dosaženo a zlepší se vnitřní řízení. Vzájemná hodnotící návštěva ESS proběhla již v roce 2021[9].

Itálie: Vzájemná hodnotící návštěva ESS se uskuteční koncem roku 2022. V letech 2020 a 2021 byla aktualizována politika kvality statistického úřadu, byl znovu ustaven výbor pro kvalitu a bylo schváleno druhé vydání Italského kodexu statistiky. Pokračovalo úsilí o přípravu samostatného závazku.

Nizozemsko: V letech 2020 a 2021 bylo přijato mnoho opatření ke zlepšení dodržování kodexu. Například v roce 2020 vydal Nizozemský statistický úřad novou strategii lidských zdrojů na období 2020–2025 a získal několik certifikátů ISO.

Španělsko: Závazek je prováděn jako součást národního statistického plánu na období 2021–2024 a následných ročních programů. Na vyhrazených internetových stránkách, které spravuje národní statistický úřad, je k dispozici shrnutí závazku pro občany s odkazy na všechny víceleté plány a roční programy od roku 2016[10].

Slovensko: Závazek je stanoven „zákonem o státní statistice“[11]. Ten byl v roce 2021 změněn tak, aby tato skutečnost byla objasněna, a za účelem provedení zásad kodexu.

Mezi další členské státy, které se domnívají, že je závazek stanoven v rámci jejich právních předpisů, a které v posledních dvou letech neohlásily žádné významné změny, patří: **Estonsko, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Německo, Polsko, Portugalsko a Rakousko**.

2.2.2 Samostatné závazky

Bulharsko:

Jediný nový samostatný závazek od poslední zprávy přijala bulharská vláda v prosinci 2021[12]. Prohlašuje, že národní statistický systém je v souladu se zásadami kodexu, zaručuje nezávislost úředních statistik a vyjadřuje závazek vlády ke kvalitě statistických údajů vypracovávaných národním statistickým úřadem, což zvýší důvěryhodnost bulharské statistiky.

Samostatné závazky popsané v předchozích zprávách:

8 https://www.czso.cz/csu/czso/zavazek-o-duveryhodnosti-statistiky-v-cr
9 Dokument je k dispozici na stránkách: europa.eu
10 INE - MetodologiaYEstandares – Iniciativy na podporu a uplatňování Kodexu evropské statistiky
11 Zákon č. 540/2001.
12 https://nsi.bg/en/content/19201/basic-page/commitment-confidence-statistics

Řecko: Závazek[13] byl podepsán v roce 2012.

Švédsko: Závazek[14] byl předložen ve vládním návrhu rozpočtu na rok 2017.

Slovinsko: Vláda přijala závazek[15] v roce 2017.

Irsko: Vláda přijala závazek[16] v roce 2017.

Belgie: Závazek[17] byl zveřejněn v roce 2017.

Rumunsko: Vláda přijala závazek[18] v roce 2017. Rumunsko oznámilo, že v letech 2020 a 2021 podniklo další kroky k zajištění nezávislosti statistického úřadu a vyčlenění odpovídajících zdrojů a zavedlo nové politiky a metodiky v oblasti digitalizace, ochrany údajů a lepšího využívání administrativních údajů.

Malta: Závazek[19] byl podepsán v roce 2018.

Kypr: Závazek byl podepsán v roce 2018 a zveřejněn[20] spolu se shrnutím pro občany. Kypr oznámil, že po revizi zákona o národní statistice v roce 2021 se plánuje revize závazku.

EHP, ESVO a kandidátské země:

Island, který se ESS účastní jako země Evropského hospodářského prostoru, rovněž zavedl samostatný závazek[21]. Švýcarsko, které se ESS účastní na dvoustranném základě, podrobně informovalo o vnitrostátních opatřeních, která zaručují dodržování kodexu. V současné době také vyjasňuje, jak by mohl být vypracován formální závazek. Závazky formálně přijaly i tři země západního Balkánu: Albánie v roce 2017, Černá Hora v roce 2018 a Severní Makedonie v roce 2018.

3. ZÁVĚR

Zavedení závazků mělo zjevně žádoucí účinek, neboť zavázalo vlády členských států k dodržování kodexu a vedlo ke zvýšení důvěry veřejnosti v úřední statistiky v celé EU a v Evropském hospodářském prostoru a sousedních zemích. Vlády významně zlepšily své právní předpisy v oblasti statistiky a veřejně vydaly své závazky, které zaručují dodržování zásad kodexu.

---

13 https://www.statistics.gr/documents/20181/c5b9264e-815e-4f74-9955-467d14cad474 (k dispozici pouze v angličtině).

14 https://www.scb.se/contentassets/bbe78b2a144143c7955b165f76fb4d52/regeringens-atagande-om-att-skapa-fortroende-for-statistiken.pdf a https://www.scb.se/om-scb/samordning-av-europeisk-statistik-i-sverige/regeringens-atagande-om-att-skapa-fortroende-for-statistiken/ (k dispozici pouze ve švédštině). Viz také strany 28 a 29 Úřední statistiky Švédska – Výroční zpráva 2017 https://www.scb.se/contentassets/fd60f41a3abc4d2c8a791e425357ba5b/ov9999_2017a01_br_x43br1802.pdf (popis závazku v angličtině).

15 https://www.stat.si/StatWeb/en/News/Index/6458 (k dispozici pouze v angličtině a slovinštině).

16 https://www.cso.ie/en/media/csoie/aboutus/documents/CoCS.pdf (k dispozici pouze v angličtině).

17 https://statbel.fgov.be/en/about-statbel/quality/commitment-confidence (k dispozici v angličtině, francouzštině, němčině a nizozemštině).

18 https://insse.ro/cms/files/eurostat/angajament_de_sprijinirea_credibilitatii_statisticii_oficiale_nationale.pdf (k dispozici pouze v rumunštině).

19 https://nso.gov.mt/en/nso/Pages/Commitment-on-Confidence.aspx a https://msa.gov.mt/en/public_information/Pages/Commitment-on-Confidence.aspx (k dispozici pouze v angličtině).

20 Závazek o důvěryhodnosti statistik (cystat.gov.cy)

21 https://www.stjornartidindi.is/Advert.aspx?RecordID=de627e49-2146-45cb-b1eb-969072b8deac

Stále větší počet zemí zavádí samostatné závazky nebo v nich tento proces probíhá, ačkoli většina zemí se stále domnívá, že závazek je nedílnou součástí jejich právních předpisů v oblasti statistiky. Je zřejmé, že proces přípravy vyžaduje čas, zejména kvůli potřebě politického rozhodnutí.

Probíhající třetí kolo vzájemných hodnocení ESS, které má být provedeno do roku 2023, je v současné době nejdůležitějším opatřením na podporu dodržování kodexu, prokázání vysoké kvality evropské statistiky a určení dalších zlepšení. Mechanismus vzájemného hodnocení ESS lze považovat za další pilíř podpory závazků, neboť pravidelně hodnotí vlastní závazek národních statistických úřadů k dodržování kodexu. Vzhledem k silné vazbě mezi oběma procesy lze od současného kola vzájemných hodnocení očekávat vývoj v oblasti závazků a s největší pravděpodobností se opět připojí podávání zpráv.

Celkově je zřejmé, že povědomí o důležitosti zajištění důvěry veřejnosti v evropskou statistiku prostřednictvím lepšího dodržování zásad kodexu je mezi vládami i národními statistickými úřady v celé EU vysoké. Je také zřejmé, že podmínky pro provádění kodexu se neustále zlepšují.